

ресурс] Режим доступу: http://www.businessinform.net/pdf/2012/10_0/263_266.pdf

4. Сухомлинський В. О. Вибрані пед. твори: у 5-ти т. Київ; Радянська школа, 1977.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/102>

ПРОЄКТУВАННЯ КОНСТРУКТИВНОГО БАТЬКІВСЬКОГО СТАВЛЕННЯ У РОДИНАХ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Фалько Н. М.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

Гузь Н. В.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Запоріжжя, Україна

В умовах російської військової агресії та тимчасової окупації понад 60% Запорізької області, понад 50% її мешканців стали вимушено переміщеними особами на підконтрольній Україні території чи виїхали за кордон. Ситуація вимушеного переселення у більшості випадків перетворюється для родини на проблему виживання, яка потребує мобілізації ресурсів усіх членів родини. Часто екстремальні ситуації йдуть одна за одною, не даючи людині відновити свої сили [1]. Тому на перший план виходить проблема збереження психологічного здоров'я та конструктивних взаємовідносин у родинах, які вимушені покидати власні домівки та адаптуватися в нових буденних реаліях внаслідок повномасштабної воєнної агресії. У житті членів таких родин домінують страхи, тривожність, пригніченість. Тривале переживання цих станів часто призводить до негативних поведінкових реакцій, які є реакцією на стрес та індикатором емоційного неблагополуччя [3]. Перебування таких родин під постійним впливом стресогенних факторів та в умовах невизначеності детермінують руйнацію довірливих, конструктивних

дитячо-батьківських взаємовідносин. Визначено, що основне порушення в стосунках «батьки – дитина» – це неадекватні батьківська позиція та стиль спілкування. До причин неефективного батьківського ставлення можна віднести ригідні стереотипи виховання, неусвідомлення власного ставлення до дитини, відсутність єдиних вимог до неї з боку батьків, неправильну оцінку дошкільника, незнання психологічних особливостей власної дитини, низький культурний, освітній і психолого-педагогічний рівень батьків, порушення психологічного клімату сім'ї, особистісні проблеми та особливості батьків, використання авторитарно-монологічного стилю спілкування, відсутність здатності бачити власні неадекватні поведінкові стереотипи тощо [2].

Проведений аналіз довів необхідність проведення психологічного тренінгу «стежкою батьківської мудрості» та семінару-практикуму «Спілкуємося з дитиною: ЯК?» щодо корекції названих недоліків взаємодії батьків з дітьми. Метою проведення цих заходів була оптимізація спілкування батьків з дітьми. Робота здійснювалася поетапно, в різних напрямках (з батьками і з дітьми), за різними формами організації (індивідуальною, груповою, підгруповою). У роботі було охоплено 53 батьки-вимушені переселенці та 29 дітей.

За результатами проведеної роботи було встановлено, що психологічними умовами оптимізації спілкування батьків з дітьми визначено формування в батьків прийомів ефективної комунікації (безумовне прийняття, активне та емпатійне слухання, використання діалогу, зворотнього зв'язку, невербальних засобів спілкування); активізацію дії перцептивних механізмів спілкування батьків (ідентифікація; рефлексія; емпатія); розвиток конструктивних способів взаємодії батьків з дітьми (мотиваційно-ціннісне ставлення; авторитетно-довірливі стосунки; позитивна емоційна підтримка; суб'єкт-суб'єктна стратегія взаємодії).

Робота з батьками проводилась у двох напрямках. Перший – просвітницька робота для підвищення психолого-педагогічної культури батьків. Зміст інформативного блоку був спрямований на озброєння батьків знаннями про вікові та психологічні особливості та можливості дитини, наявність різних стилів виховання дитини в сім'ї, важливість гуманізації стосунків.

Реалізація зазначених завдань здійснювалася шляхом проведення тематичних бесід, індивідуального консультування, семінарів-практикумів, інформативних доповідей, надання письмових рекомендацій, пам'яток, тематичних виставок, обміну досвідом, дискусій, роботи творчих груп.

Другий – розвивальний напрямок – передбачав ознайомлення батьків з технікою діалогічного спілкування; формування відповідних способів комунікації та встановлення позитивних стосунків з дитиною.

Для вирішення основних завдань було розроблено комплексну програму, яка передбачала психолого-педагогічне просвітництво батьків, зміну стереотипів і шаблонів виховання та усвідомлене ставлення до дитини, реконструкцію способів взаємодії з дітьми, реорганізацію засобів спілкування.

Комплексна програма корекційно-розвивальної роботи в системі «батьки – дитина» включала 14 занять та індивідуальних консультацій і складалася з двох блоків.

У перший блок об'єднано 8 занять, що проводилися з батьками. Загальна мета – усвідомлення власного ставлення до дитини, підвищення сензитивності, створення більш адекватного уявлення про дитину, використання продуктивних засобів спілкування з нею, корекція неадекватних стилів взаємодії з дитиною, розуміння батьками власних проблем, актуалізація потенціалу особистісного розвитку, підвищення психолого-педагогічної культури.

Другий блок складався з 6 занять з батьками та їх дітьми. Загальна мета – корекція порушень батьківсько-дитячих стосунків, розвиток взаємного сприймання, взаєморозуміння, прийняття, формування адекватних уявлень про сім'ю, формування єдиного стилю спілкування; розвиток емоційної єдності, створення позитивного психологічного клімату спілкування.

Достатньо ефективною виявилася система роботи з батьками, спрямована на усвідомлення власного ставлення до дитини, що змінила неадекватне ставлення більшості батьків на безумовно позитивне. Зафіксовано зрушення в стратегії поведінки батьків щодо побудови стосунків з дитиною, котрі зрозуміли дієвість суб'єкт-суб'єктної взаємодії, більшість із них визначила особистість дитини як цінність, почали поводитися з нею на позиціях рівноправності, виявляла повагу до дитячих побажань, прагнень, потреб і можливостей, відповідальності, чесності, справедливості та толерантності. При цьому більш помітними виявилися зміни, пов'язані з підвищенням компетентності батьків щодо оптимізації процесу спілкування. Вони навчилися ефективних прийомів побудови процесу комунікації, зокрема застосовували в процесі спілкування з дитиною техніки активного і емпатійного слухання, діалог, обирали адекватні способи звернень і впливів. Батьки усвідомили необхідність зміни авторитарно-монологічного стилю на більш дієвий у стосунках з дитиною – особистісно-діалогічний. Важливим було й те, що батьки навчилися розуміти дітей: виявляли здатність поставити себе на їх місце, дивитися на події з її позиції, співчували, співпереживали,

разом раділи і сумували, правильно оцінювали її, розуміли вчинки, прогнозували поведінку дитини та моделювали власну.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє відзначити зростання ступеня психологічно оптимального спілкування у стосунках батьків з дітьми. Відзначається суттєве збільшення їх компетентності в оптимізації спілкування, гуманізації батьківсько-дитячих стосунків, адже більшість батьків змінила власне ставлення до дитини у бік її безумовного прийняття та розуміння. Високі показники за типом батьківського ставлення «відштовхування» зменшилися на 40,00% і становило 32,00% порівняно з першим тестуванням (72,00%). Батьки стали більш адекватно оцінювати можливості дитини та власні вимоги до неї, усвідомлювали бажаний образ батьківського ставлення, більш ретельно узгоджували власні очікування з потребами й інтересами дітей. Високим був рівень бажаності відповідності дитини сучасним критеріям «успіху» (шкала «соціальна бажаність»), він зменшився на 26,00% і становив 54,00%.

Більшість батьків змінила авторитарний стиль на особистісне ставлення до дитини, відмовившись у спілкуванні від покарань, високих вимог до слухняності, почала виявляти толерантність та співчуття до дитини. Порівняно з даними першого етапу за шкалою «авторитарна гіперсоціалізація» (64,00%), показники зменшилися на 28,00% і становили 36,00% за середнім рівнем. За шкалою «симбіоз» показники змінилися незначно, тобто батьки, хоча й почуваються з дитиною одним цілим, постійно намагаються захистити її від труднощів і негараздів життя, не дозволяють бути дитині досить самостійною. Це впливає на рівень міжособистісної дистанції у спілкуванні. Показники за високим рівнем інфантилізації дитини відсутні порівняльно з першим етапом (12,00%), тобто батьки сприймають дитину відповідно до її віку, вважають її зданою до успіху.

Таким чином, існують підстави стверджувати, що система активізації психологічних умов оптимізації спілкування батьків з дітьми, організована в ході проведеної роботи, виявилася ефективною. Дослідження підтвердило, що завдяки впровадженню спеціально організованої розвивальної та освітньої роботи з батьками стало можливим усвідомлення ними важливості особистісного ставлення до дитини, швидке набуття вмій та навичок ефективного спілкування та конструктивної взаємодії. Обов'язковою умовою такої оптимізації має бути реалізація особистісно орієнтованого підходу в родинних стосунках.

Література:

1. Трубавіна І. М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основа соціально-педагогічної роботи з ними. *Педагогічні науки:*

теорія, історія, інноваційні технології. 2015. Режим доступу до ресурсу: file:///D:/sers/Sony2/Downloads/pednauk_2015_8_53.pdf.

2. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України: посіб. для практиків соціальної сфери. К.: ТОВ «Видавничий дім «Калита». 2015. 72 с.

3. Породжені війною спільноти як соціальні донори і реципієнти: матеріали міждисциплінарного наукового семінару, м. Київ, 25 березня 2021 р. / ред. кол.: Т. М. Титаренко, О. Г. Злобіна, М. С. Дворник. К.: ІС НАН України; ІСПП НАПН України, 2021. 72 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/103>

ІМПРОВІЗАЦІЯ ЕЛЛИ ФІЦДЖЕРАЛЬД НА КОМПОЗИЦІЮ «LADY BE GOOD» ЯК ЕТАЛОН МАЙСТЕРНОСТІ

Цеховалова А. О.

*здобувач вищої освіти першого (бакалаврського рівня)
спеціальності 025 – Музичне мистецтво
факультету мистецтва та дизайну
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Тема, яку ми розглядаємо в даній роботі, проливає світло на формування особливої манери імпровізації для виконавця джазової музики, а також розширює можливості в естрадному співі.

Розвиток майстерності співу завжди залишається актуальним, з використанням досвіду минулих поколінь. Елла Фіцджеральд вважається прикладом виконання та навіть винахідницею специфічного словника імпровізації.

Мета роботи заключається в розкритті значення і цінності підходу джазової виконавиці Елли Фіцджеральд до композицій, оспіваних нею та імпровізації до них на прикладі пісні «Lady be good».

Розглядаючи особисту скетову стилістику Елли Фіцджеральд як елемент впізнаваності, ми можемо стверджувати, на основі прослуханих записів виконавиці, що між 1943 і 1952 роками Фіцджеральд створила складовий музично-словниковий запас, який слугуватиме визначальною характеристикою її імпровізаційного стилю до кінця кар'єри відомої вокалістки [1, с. 29].